

Haladás

3866

TARTALOM

	Oldal
<i>Kasdödjék a játszma.</i>	
Kálmán József	1
<i>Megnő életünk horizontja.</i>	
Ligeti Ernő	3
<i>Szétszórt fénymárvillanások.</i> Tessék B. Jenő	5
<i>Gond.</i> Petrás Lajos	6
<i>Dudolás a bánatomról.</i>	
Petrás Lajos	7
<i>Bergsoni intuicio.</i>	
Boros László	7
<i>As apokaliptikus lovagok.</i>	
Hatvani Pái	8
<i>Sorok között.</i>	11-12
<i>Kritika.</i> Csitri, Rablólovag. (Bemutatók.)	13
Faragó Ödön: Impresszióim	14
Néhány szó a „Modern Könyvtár“-ról	15
Beküldött könyvek, folyóiratok stb.	16

Torna- és Athletikai cikkek: u. m. Ingek, nadrágok, övek egyleti színekben kaphatók

SCHUSTER EMIL

Sportüzletében Kolozsvár

Valódi angol Football-labdák, cipők, dressek, valamint angol Tennisverők, labdák nagy választékban. — Tennisverők behuzása és javítása gyorsan eszközölteik. Telefon 183.

II. évf. 1.

1912 március.

1. füzet.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

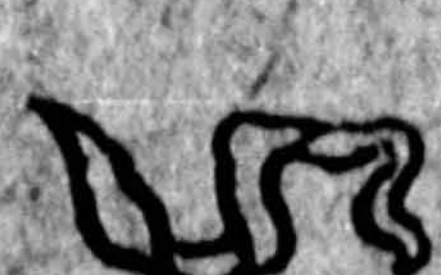
Kolozsvár,

Klastrom-uca 1. szám

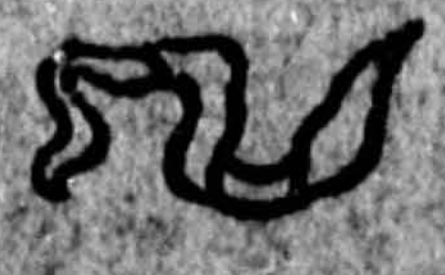
Előfizetési ára:

Egész évre 5 kor.
Fél évre 3 kor.

Egyes szám ára 20 fillér.

Megjelenik minden hó 1.- és 15.-én.

A szerkesztésért SAS LÓRÁND felel.

ÚJ IGÉK címen **Diego** (Ludvigh Kálmán) szerkesztésében új irodalmi, művészeti folyóirat indult meg a következő tartalommal: Képművészeti kiállítások. Szerk. A VI. csoportos kiállítás a művészházban. Diego. A tinta, A templom sír. (Versek.) Kanizsa István. Kordován Jób halála. (Novella.) Nagy Samu. Babits Mihály poézise. Komlós Aladár. Művészetről — Pikturáról. Remsey Jenő. Egy leányhoz, aki elment. (Vers.) Adneva Novus. Panaszkodó ének. (Vers.) Nagy Andor. Mesél a csókom . . . Nagy Andor. Színház: Rablólovag. — Az „Új Igék” hirei. Szerk. és kiadóhivatal: Budapest, VII. Kazinczy-uca 51. szám alatt. Fiókkiadóhivatal Veszprémben, Thököly-út 5. sz. alatt van.

A hölgyközönség szives figyelmébe ajánlja
kosztimök, aljak, női és leányka felöltők dús tavaszi
— pongyolák, raktárát. —
KABDEBO ALAJOS, Mátyás király-tér 11. szám alatt.
— Telefonszám 803. —

Szabó Ferenc szobafestő és mázoló. **Kolozsvár**
Modern mintákból nagy választék.
Költségjegyzék díjtalan. — Telefon 982. — Kossuth L.-u. 7

Sári nővérek tavaszi kalapujdonságai megérkeztek

— Órákat legolcsóbban javít —
Beér Jenő, Deák Ferenc-uca 51.

HOROSZ ÉS KUPÁS

nődivat, vászon és fehérnemű áruház. Kolozsvár,
Mátyás király-tér 19. o Szolid beszerzési forrás.

Telefon 694

Telefon 694

Kezdődjék a játszma!

1889

A kürasszierenek jutnak eszembe. Schiller említi őket a Wallenstein táborában. A kürasszierenek nagyon vitéz katonák voltak. A lutzeni csatában, a vallásért vívott szabadságharcban nagyszerű szép halálküzdésük volt. És győztek! Fényes, ragyogó volt a győzelem. És azontúl mindenben nekik jutott a kezdés. Elsők lettek és szabadok. És maguknak csak maguk parancsoltak. A kürasszierenek nagyon vitéz katonák voltak.

És eszembe jut, hogy az emberek miért nem lehetnek szabadok? A görög filozofia azt felelte rá: mert sok a vágyunk. És Horatiusnak (ki nagyon népszerűsítette a görög gondolatokat) van egy szatirája, melyben az emberi vágyak furcsa bolondulásairól énekel. Mert kinek mennél többje van, annyival sem elégszik meg! Igazi burzsoá filozofia . . .

De úgy látszik az emberek mégis nem azért nem szabadok! Vagy a vérük nyomja őket agyon, vagy inkább az alattomoságuk, egy csúnya életberagadás, mi miatt nem veszik észre, hogy ők nincsenek is lekötve! De még sem szabadok!

Fürge ügyességével hogy mennyire megcsal minket az élet. És azok, akik azt hiszik, hogy igazi szabadok, sohasem voltak azok . . . A legszívesebb emléke agyunknak erre Caligula Nero, a vériszákos, a bomlotteszű, a sohasem gondolkodó. Miatta örök sötétségben reszkettek az emberek és mikor egyszer veszni ment minden, egy utolsó ember, egy csepp sem maradt . . . mit tegyen most Cézár? Gyerekes sírással, nyöszörögve nyomta szívébe a kardot . . . Miért kellett meghalnia, mert gyáva volt, mert félt a másoktól . . . Ő sohasem volt szabad!

Én azt mondom, hogy kezdődjék a játszma. Jöjjünk szívünkhöz, fogjunk vele kezét és mondjuk neki! Már ezentúl úgy lesz, mert senkinek nem szabad senkit meg-

ütnie, hogy ez a senki megváltoztassa magát a másik senki miatt. Mert emberek vagyunk mind és mindenikünk élete egy élet. És akik hegyeken trónolnak, ne higgyék, hogy ők vannak a legmagasabban. A hegyek valamikből vannak. A valamik valakik. A valamik összeroppannak egyszer.

(Csak egyszer olyan lesz a szavunk, mint a kristály. Aki belenéz, megölel, vagy visszaretten. Aki visszaretten, tudni akarja, hogy hazudtunk.) A legnagyobb igazság az ige. A legszebb szó, az őszinteség, ami rólunk vall!

Elvek és politikák, ők hamis csinálmányok, mik kényszerítenek egy triviális étoszra. A legigazibb étosz a becsületes kimondása annak, amik vagyunk.

Mindhiába! És lesznek, akik farizeusok, kik hamiskás fülüket felénk fordítják, hogy egyszer aztán eláruljanak csúful. Mindhiába! Mi nem tagadjuk, amik vagyunk. Igazság kell és szabad útja minden akarásnak.

Hol el van nyomva tehetsége az énnék, mivé lesz az ember? Hol nincsen szája őszinteségének, mivé lesz az ember? Az ember ember és minden ember ember... És mikor eljön a tavasz, a vérek pezsdülése, a szív húrjai bizseregnek, a buzdulások kifakadnak, nagy akarások, megváltások, emberek széppé tévése, emberek naggyá tévése álmodoznak... hát hiba van ebben?

Ó, gyönyörű az ifjúság lobogása és pirossága a lelkesedésnek. Ó, mindig hurrogni, mintha haragosak volnának. Ó, mindig szeretni és mindenkit és mindenkit egyformán, csak igaz szívvel jöjjön...

Mi ezt akarjuk! Mi akarjuk, hogy itt agyak nagy-szerúsége forradalomba lázítsa a tüzet! A forradalom szép lesz, ezek csatasivítása. Nem rombolni, de építeni! A konzervativizmus buta erős páncélkéregje ellenharc lesz. Akik konzervatívek, lassan emésztk fel az életet. Minek ilyen herék? Akik klerikálisak, ultramontánok; nem elvek ezek. Erőtlenség és félszegség: a szavakban és a szívben. Minek ezek?

Szabadság kell! Gondolok a Napoleon-időkre. A „grande imperateur“ dicsőségétől izzott a levegő, az emberek szíve, a nacionális hiúság! És akkor elfelejtette mindenki, hogy a nagy császár még nagyobb zsarnok. A legnagyobb, aki valaha is élt. Egy szisszenést se enged. Igazabban úgy látszik, félt magától és azért félt az emberektől még! mert nem volt bizonyossága cselekvéseinek.

Én azt mondom, hogy kezdődjék a játszma. Emberek, érezzétek meg, hogy testvéreitek jönnek. Testvérek, messziről, idegenből, egy szabad levegővel megtisztítva. És akik szabadságot akartok: jőjjetek és lesz. Mi akarva akarunk! És akik akarjátok, hogy a szó igaz legyen. Hát lesz! Az ember = ember és minden ember = ember... Több nincs! Aki feljut ehhez a piramishoz, a legfelsőbb tetőre, csak az van felül! De ide mindenkinek el kell érkeznie!

Testvéreim, emberek — mindenki testvérem! Testvéreim, emberek, érezzétek, hogy testvéreitek jöttek.

Kálmán József.

Megnő életünk horizontja.

*Az éccakák fehérek, szédítők,
éccakákon látom az Időt:
tél-tavasznak egymásba folynak,
nagyon mélynek, nagyon komolynak
tűnik sorsom, életem.*

*Túl házakon, túl réteken,
ahol már minden végtelen,
hová az ész alélva ér el,
ezer erőnek erejével
kapaszkodik a szívem.*

De néha-néha elpihen,
a titkok rejtelseiben
és néha szabad látnia
ott, hol minden: mágia,
köd, erő és meztelenség.

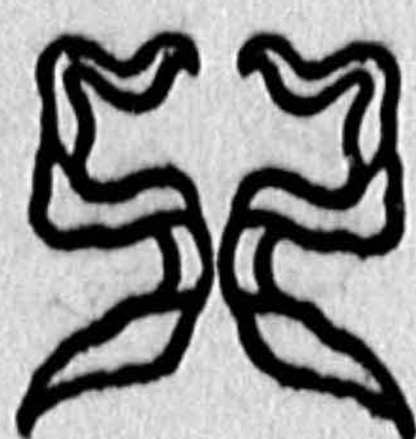
Angyalok a kisvárosi esték,
születnek, hogy lelkelem elvezessék,
szótlánul és fénycsóvák között,
a kerthez, melyen meg nem öntözött
örök virágok árnya feketéll.

Az élet: park, a park zokog, zenél
fákról, szelekről, hóról és fehér
kastélyról, mely csöndes, elhagyott,
szobrokról, ha, mint a méla aggok
néznek a sétányok felett.

S néha látom a te lelkedet,
ha keztyüid ég s a szempillád remeg
és érzem titkát minden messzi nőnek
s az élet olykor oly magasra nő meg,
hogy elviselni fájdalom.

Az élet máskor: napnélküli rom,
de néha fényt a mélység vágya von:
s látjuk, hol az út, a híd, a mesgye,
néha célt is megmutat az este,
(de hol a kéz, mely oda elvezetne?)

Ligeti Ernő.

Szétszórt Fénymámorvillanások.

Irta : **Tessék Béla Jenő.**

Valaki fölírta az Életemre: szeretni. S beleárnyékolt a Lelkembe a Sóvárgás...

Beleszakadt Véremmel pogány Szívembe egy csodálatos Patak izzó, kinzó, édes Vize. Bódulok tőle, zúg a Fejem s boldogtalan vagyok. Nem tudom letagadni, hogy Napfelkelte van minden Reggel, hogy jön Tavasz, hogy szerelemreserkentő vörös mindig a Május.

Tizenötéves :

Armand, milyen könnyed, kellemdús léptei vannak magának, milyen mesésen tudhat maga bosztonozni. Úgy-e eljön, el kell jönnie — Édes — a mi mulatságunkra.

Annie, aranyom, táncolni nem tudok.

A tizenötéves lehorgasztja fejét, képem kirepül szívéből s nem ábrándozik kegyetlen Éjszakákon rólam többé soha...

Tizennyolcéves :

Milyen bársonysímán táncol maga. Tudhat legalább hat éve. Sokat táncolt? Szeret?

Magát, vagy a táncot, gyönyörűségem. Különben két hete tudok bosztonozni.

Nem hiszem. Vagy maga egy Csodaember. Szeretem magát.

Hiába, ma úgysem adhatok éjjeli zenét.

Ne tréfáljon, hisz nem azért mondtam. Jaj, én úgy élvezem a táncot. Olvasta Aida legújabb regényét?

Nem szoktam Aidától olvasni, nem is fogok.

Kérem vezessen a helyemre, nagyon fáj a fejem...

Huszonhároméves :

Ma délután lóháton vadászni megyünk. Nekem sok a mondanivalóm az esküvő előtt.

Nagyon szívesen mennék, de nem vadásztam még soha, lovagláshoz pedig nem értek.

A maga kedvéért el fogom hagyni kedvenc szórakozásomat, de tenniszezni elmegyünk. Nagyon szeretem magát. Édes.

Ebben a pokoli hőségben tenniszezni, ugyan hova gondol maga?

Hát hallgasson ide. Leviszem magát a Jégverembe. Körül fogják dongani a méhek, mennyei zenék támadnak komponista lelkében s nekem játszani fogja őket, a zenesmoncákat.

Kérem ne tréfáljon...

Ő haragszik meg. Elhagy engem. S én? Levonom a konzekvenciát. Pedig tudom, hogy csak asszony akar lenni... Az az előérzetem, hogy majd, mint félig asszony, félig leány, nem fogja bevárni a nászt, a boldogságot. Esküvője után rögtön megmérgezi magát. Nem tud beleilleszkedni az Életbe... Lehet, hogy haragon keresztül csak én látom így...

Huszonötéves. tucatasszony :

Néz a szemedbe. Olyan nézéssel, hogy talán megőrjít. Kó-
kettál. Bárhová fordítod fejed, tekintetét mindig látni fogod. Néz,
néz . . . Elvárja, hogy mégse csókold. S ha elmulasztod, elfordúl
tőled . . . Elhagy. Megkínzott, kitér útadból . . . Pedig tetszettél . . .

Harmincéves. Hiszterikus :

Szót sem szól . . . Karjait nyakad körül fonja . . . Csókol,
csókol irgalmatlanul . . . S egy hét múlva . . . ne nézz a tükörbe ! . . .

Harmincnyolcéves :

A tűnő Vágy. Letorpant Szerelem . . . Elvárja, szeresd a pety-
hüdt mellét, voltrózsaszínű karjai alatt . . . Megundorodsz tőle s te
hagyod ott.

Az ifjú Perdita :

Vizenyős, ostoba, Sötét. Egy-egy Fényrés világol a messzi
Távolból s a buta Szürkeségben terjengő, komisz, vad Árnyak
rémítően megnyúlnak . . .

Késő volt. Hazamentem. Kinyitottam ajtómat. Beléptem szo-
bámba. Egy leány ült asztalom mellett, szék támlájára könyökölve.
Sötétben. Csak egy uccai gázlámpa fényét szűrte be a szobába
az üveg.

Hangtalanul nyakamnak vetette magát, ölelt, csókolt és a
lámpát fölgyújtani nem engedte . . .

Gond.

Elsápadt estén Te, szomorú Gond,
ágyamra fekszel
és hívsz magadhoz, két karod szorít,
egyszínű nézést
szomorít felém szép, síma arcod,
hogyszeressem
a fehér ágyat, melyen Te fekszel,
a puhaságot,
amely a tested halvány zománca.
És hívsz magadhoz.
Ajkaid árnyát karcú fogaid
magukra öltik,
megejtő szádat, hogy megkivánjam,
összeszorítod,
fogaddal téped, pirosra sebzéd,
vállaid kacér
vtsszhangra keltik szavaid lelket;
füledre omló

éj-bús hajadba fekete rózsát
tüzött az ujjad,
hogy leszakítsam, illatát szívjam
kábuló fejjel;
szőke hajammal arcodat érjem;
szemedet nézzem
és elfogadjam keserű csókod.

Petrás Lajos.

Dudolás a bánatomról.

Ha néha a napok napos világa,
A sárga láng, szívembe nem csap át
Ezernyi csepp setét sarok setétje
Részíti gondba vont ravatalát.

Ha néha megkivánom az imákat,
Az üdvözítő, szent szavak ködét,
Valami bánat karja nyúl utánam,
Hogy rám csatolja fájdalom-övét.

És azt szeretném újra eldudolni,
Ami sok bánatomnak eldudoltam,
Hogy engem úgyse visz magával holtan.

Csak azt szeretném újra eldudolni,
Hogy én szegény fajankó azt se bánom,
Ha megcibálja is kopott kabátom.

Petrás Lajos.

Bergsoni intuicio.

Ketten voltunk a kis szobában.

Alkonyodott.

Fáradt sugarak jártak haláltáncot a linoleumon és a tudós magas homlokán.

Az összehúzott függönyön keresztül különös színek özönlöttek, zuhogtak be. A koponya furfangosan, bölcsen vigyorgott.

A nyitott kandallóban az utolsó szikra lobbant el.

Hallgattunk. Csend volt, fojtogató, halálos csend. A tudós tenyerébe hajtotta fejét és acélszürke szemeit belekapcsolta az én energiátlan és holtraíjedt szemeimbe.

E pillanatban Ő belépett.

Kényelmes léptekkel ment az öblös karosszék felé, lassan leült és csontújjaival dobolni kezdett. És mosolygott.

Mindez nem lepett meg bennünket. Nem láttuk, nem hallottuk, észre se vettük, de mégis, tudtuk, hogy Ő újra itt van, újra kísért.

Az Idő vékony, pókos lábaival eszeveszetten vágatott el mellettünk.

A nagy mindenség meghasadt és mi beláttunk a kohóba. Láttuk a tüzeket keletkezőben, halványpiros izzással és minden forrott, izzott és lüktetett.

Kékes láng csapott fel. A macska dorombolni kezdett. A papagály kétségbeesetten rázta meg kalitkája rézrácsát.

Kinosan felhördültem.

A tudós megcsavárta a villamoslámpa gombját.

Világos lett. Ő eltűnt. Minden felszabadult és zshivajgani kezdett.

A világosban láttam, hogy a tudós fején ismét több az ősz szál.

Bors László.

Az apokaliptikus lovagok.

(János Jelenések VI. 1—17.)

Hej, feltörve a pecsét már!

Jönnék jönnek,
fekete paripákon

sárga rózsák

a lándzsákon

vész és halál

a lándzsákon.

Jönnék: fekete díszparipákon

jönnék víg dalos násztól

sárga rózsák a lándzsákon

és a sisakon gyásztoll.

De ez az élet végső éje.

Ez örök éjnek nincsen vége

félelem reszket a szivekben
és napot és reggelt keresvén
bolyong az ember a szigetben.

De vissza, vissza . . .

Minden fa alatt és minden bokor alatt
sötétségek és sóhajtások tanyáznak
és egy nagy mindentátható láznak
milliónyi csiráival telve a levegő.
Jaj, nincs vége az éji gyásznak!
minden oly sötét és néma,
az emberek fáznak
és a sötét erdőből
a halál himnusza hallatszik
halk hárfahangokkal.

És mindenhol a sötét éjben
itt az éjben, ott az éjben,
síró szemek vannak ébren
és csak néznek, folyton néznek
panaszkodva és könnyezve
itt az éjbe, ott az éjbe.

Már azt hittem itt a béke
itt a reggel rideg láza —
de ez éjnek nincsen vége
és a távoli zenében,

itt az éjben, ott az éjben
felém jön az élet gyásza.

. . . (És az erdők halk dalával
minden sötét gyászos éjjel
síró szelek szállnak széjjel
tegnap éjjel, holnap éjjel :
minden síró gyászos éjjel
jön a fájdalom, a bánat
és a síró szelek szárnyán
gyászdalokat küld utánad.)

És a lelkek és a népek
forrásoknál sírva ülnek
míg a sötét síró fákról
minden bús síró lélekre
itt az éjbe, ott az éjbe

gyászlevelek átröpülnek.
Egész sötét ma az erdő;
sötétebb ma mint az éjben
és az ébenszínű éjben
itt az éjben, ott az éjben
fehértestű lányok ülnek,
Kik már beteg bűnös vágytól
és már beteg bűnös láztól
várnak bűnös ölelésre.
És minden lázas éji éji násztól
itt az éjbe, ott az éjbe
panaszkodva és könnyezve
halk sóhajok és halk jajok
elszállnak a sötét éjbe.

A folyókban hullák úsznak,
a partokon anyák ülnek,
földön mérges kigyók csúsznak
légben gyászholók röpülnek.

De végre, végre . . .
. . . mintha valaki jönne: . . .
a ködös reggel.
De tüzes gyászparipákon
jönnek a szent János
fekete lovagjai.

Hatvani Pál.

Egyetemi könyvekért magas árat fizetek! Egyes könyveket, valamint egész könyvtárakat magas áron veszek vagy kicserélek. — Kimerítő könyvjegyzéket és utbaigazítást küldök, valamint bármire felvilágosítást bérmentve adok. Papiráruk óriás raktára. Kérve szives megkezesését maradok: **KESZEY ALBERT**, könyv-, papiroskereskedő és antiquarius, Kolozsvár, Mátyás király-tér 5. szám alatt (Ákoncz-cég mellett.)

SOROK KÖZÖTT.

„A pápa békeünnepe. X. Pius elrendelte, hogy Konstantin pápa születésének 1600. évfordulója alkalmából nagy nemzetközi békeünnepet rendezzen az egyház. A pápa pásztorlevelet fog kiadni, melyben a világ kulturnépeinek testvéresülését fogja hangoztatni.“

Szép dolog. Az eszme is, a cél is. »Testvéresülni« fogunk, a krisztusi ideálhoz fogunk közeledni; megértjük majd egymást és a megértés nyomában szeretni fogjuk felebarátainkat, mint tenmagunkat. És mindezt egy pásztorlevél idézi elő. Egy pásztorlevél, melyet a pápa küld a világnak, hogy megváltsa véle a világot a harctól, háborútól.

Mert most harc van.

A világ harcol az egyházzal, vagy ha jobban tetszik, az egyház harcol a világgal, sőt ha még jobban tetszik, akkor a felvilágosultság harcol a fekete maradisággal: a világosság a sötétséggel.

Melyik az erősebb, melyiké lesz a diadal, melyik gyurja le a másikat, — erre nem kell felelet. Az Élet halad. Az idő rohan... Aki békét akar, a hadviselő felek közül annak van gyengébb hadállása, azé az első, könyörgő szó, azt illeti a fekete golyó.

Jön tehát a békelevél, a sok-sok »pax vobiscum!« És egy fületlen gomb ellenében a fejem merem letenni, hogy a békelevélben minden lesz, csak béke nem. Legyünk testvérek, de csak azok, akik egy táborban vagyunk, akik térdet-fejet hajtunk a pápa előtt, akik imádjuk őt, akik nem feledkezünk meg a Péterfillérekről, a lelkünk üdvösségéről és mi egyebekről.

A többiek eretnekek, azok menjenek táborunkból, azok nem testvéreink. Ezek ellen harcolni kell minden igaz kereszténynek, ezeket ki kell irtani a föld színéről, ezek nem emberek, ezeknek kötél a nyakára. Pogrom...

Kulturnépek! Tehát készüljétek!... Ellenben ti afrikai vadak, ti csak lakmározatok tovább a mi fehér húsunkból, rágsáljátok nyugodtan a mi kultur peccsenyénket, ti nem vagytok testvéreink, nektek minden szabad, a pápa nem gondol rátok, benneteket nem érhet egyházi átok. Nem. Benneteket semmi sem érhet. Boldog halandók! — még pápai levél se. Sav.

Gállfy Annuska

és a

kolozsvári boyok

**Népszerű levélváltása
a szép asszonnyal.**

Nem érdemelné meg az a lap, mely ezt a cikket nyilvánosságra hozta, hogy mi foglalkozzunk vele. De a jóízű diktálja, hogy ne hagyjunk szó nélkül olyan dolgot, amely a kolozsvári zurnalisztika nivóját határozottan rontja. A »Pesti futár« sem vállalkozik olyan szerepre, hogy egy

asszony magánügyeibe beleavatkozzon, különösen olyankor, mikor anyagi haszon nem várható utána. Azaz bocsánat, ne hasonlítsuk e kettőt össze, nem szabad, mert a »Pesti futár« igazi szellemességgel foglalkozik az ilyen pikáns történetekkel, míg ez, — csak izléstelenséggel. Különben ezt már akkor elkövette, mikor a világra jött. B. G.

„A pápa és a meztelen női kebel. Del Sarto József római pápa úr rendeletet adott ki, amelyben a katolikus papságot eltiltja az olyan társaságnak a látogatásától, amelyekben a *nők kivágott estélyi ruhákban jelennek meg*. A pap urak az öreg pápa rendelete miatt egy cseppet sem szomorognak, mert van még a női testnek olyan része, amelyből nemcsak gyönyört, de üdvöt is mérithetnek.“

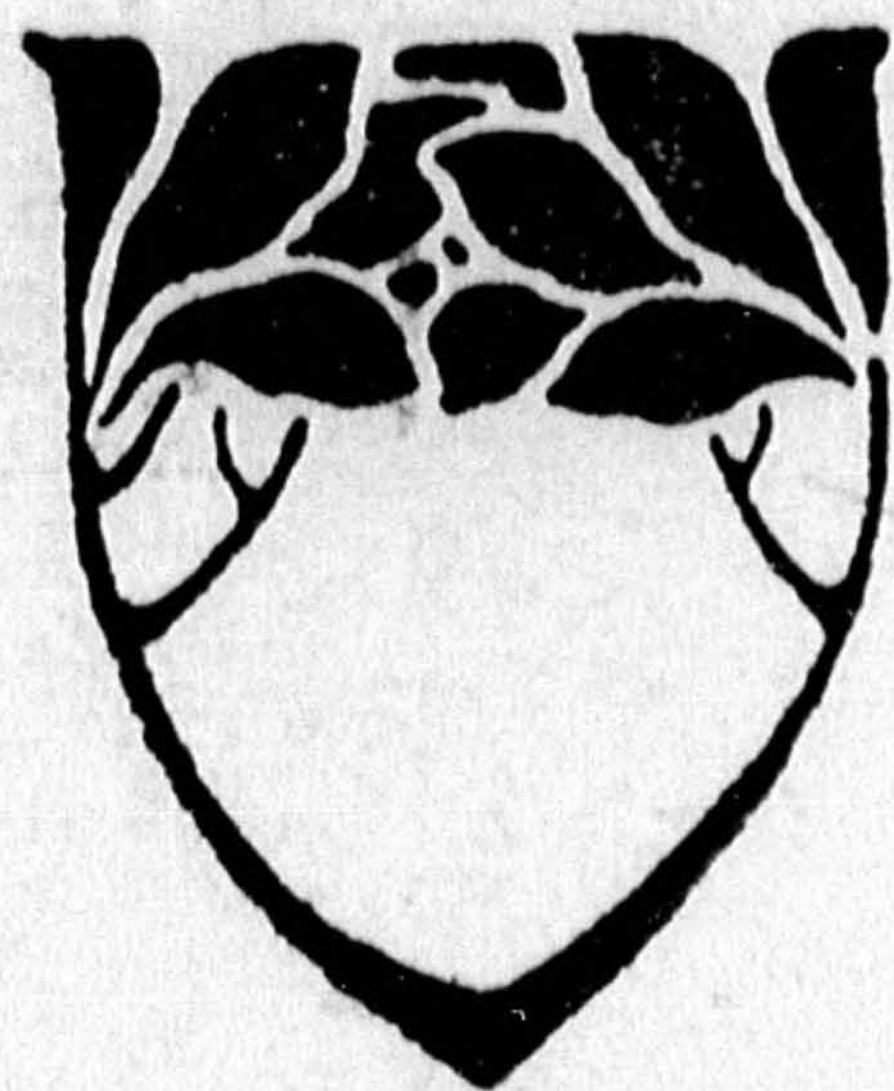
A papok nem emberek. Vagy hogy nagyon is emberek. Ha nem emberek, hanem földfeletti, légi lények, akkor testnélküliségükben vágy- és érzésnélküliek, minden érzékelhetési körön kívül álló különös egyedek. Ha pedig emberek, akkor húsból és vérből alkotott. érző és gondolkodó lények, akik joggal mondhatják: *cogito, ergo sum*.

Tehát melyik a kettő közül? A »*cogito*« vagy a »*non cogito*« csoport? Melyikbe kívánkoznak?

A gondolkodás és érzés ikertestvérek, egyik feltételezi a másikat és vice versa. És a kettő együtt az embert adja, a *homo sapienst*, aki érez, aki gondolkodik és mindenekfölött ember, sem több, sem kevesebb: *csak ember*.

És mert ember, hát gyarló. És olykor-olykor egy kicsit bestia is. Bővérű és bővérűségében vérről álmodó, vérre szomjazó fenevad. És mert az izlés különböző és mert »*de gustibus non est disputandum*«, hát a vérszomjúság sem olyan az egyiknél, mint a másiknál. Az egyiknek valóságban kell, a másik meg jól lakik az átvitt értelemmel is.

No hát ne lakjon jól, sőt étvágya se legyen az ilyen állati csemegére, hisz sokkal szebb, sokkal természetesebb és főleg sokkal emberibb, ha az appetitust kirázzuk, kiporoljuk és szegre akasztjuk, vagy otthon hagyjuk — a papgazdasszonyok puha lágy ölében. Sav.

KRITIKA.

Csitri. Régi szerelmek. Én szeretem Öt, te is szeretet Öt, s mivel nekem már jobban benőtt a fejem lágya, mint neked, — hát félreállok az útból. Régi allűrökkel dolgozó — modern vígjáték; modern azért, mert vetkőzés is van benne. Szinte érthetetlen az a türelem és jóindulat, mellyel úgy Pesten, mint nálunk a közönség fogadta és tetszésével jutalmazta. Ez mindkét helyen csak annak tulajdonítható, hogy a szerepek elsőrangú színészek kezében voltak. A mi Csitrinknél jobbat kívánni sem lehet, Fekete Mihály Delannoy-ja pedig különösen a II. felvonásban (kivéve a befejező nyakonragadási jelenetet) a lehető legtermészetesebb, minden igényt kielégítő alakítás.

A rablólovag. Biró Lajos három felvonásos színműve. Bemutatta a kolozsvári Nemzeti Színház 1912. február 21-én.

Úgynevezett spékelt darab. Van benne minden, mint a jó boltban, ahogy közönségesen mondani szokták. A romantikára hajlók, a naturalista irányt követők, stb., stb. egyaránt megtalálják a maguk részét. Legnagyobb adag természetesen a romantika híveinek jut, tehát az átlag publikumnak. Ezek számára készült a darab, s így majdnem azt mondhatnók, hogy üzleti darab. Hja, ahol pénzről van szó, ott nincs szentimentalizmus! — mondja a szerző. Vajjon? Ez a szentimentális szószszal leöntött darab vajjon nem a pénzért „csinálódott”? . . . De mindegy. Legyen igaza neki. Jobb ma egy kövér elefánt, mint holnapután egy száraz, sovány szunyog. Jobb a nagy tömegnek dolgozni, mint egy-két töredék-csoportnak. De azért az utóbbiaknak is juttat a darabjából. Azoknak, akik nemcsak „nézni” mennek a színházba, hanem, akik gondolkozni is szeretnek az előadás alatt. Ezek gondolkozhatnak.

A darabnak pár helyen nagyon is kiélezett tendenciája a valóság rovására esik, de hát ez igazán kevesen számít az olyan darabban, ahol az Élet nem egészen élet, hanem mese-mese, meskete. Elvégre a Jókai-féle félistenek, vagy félördögök még nem pusztultak ki teljesen a föld színéről. Nekik még nem alkonyodott és Vedekindéknek még nem hajnalodik. Itt legalább nem.

A nagy tömeg még Berczik Árpádra, Pekár Gyulára és Herczeg Ferencre esküszik, ennek a harmadrendnek forgatja olvasóját és ennek a szalon levegőjéből habzsolja, szürcsöli magába a sok-sok émelyítő, undorító, buta hazudozást.

Órát és ékszert szakszerűen javít
Beér Jenő, Deák F.-u. 51. sz.

Biró Lajos fordított a dolgon, ebbe a szalon levegőbe egy maréknyi trágyát dobott. Egészséges, jószagú trágyát, amitől egyszerre kitisztult, kijózanodott a parfümös levegő. Bár többet vitt volna, ne csak egy maréknyival . . .

Az előadás? — Szerepcserélés mellett jobb lett volna. Játsoztak: Hettyei Aranka, Poór Lili, Császár Mária, Dezséri, Fekete, Nagy Adorján, Bánóczi, Ihász, Tárai és Gálosi. És jól, egyikük-másikuk egészen jól. S. L.

Faragó Ödön:

Impresszióim.

Ez a közvetlen szubjektív című könyv egy melegszívű színészember munkája.

Olyan, mint egy csevegés. Közvetlen, ötletszerű és szétágazó, akár csak az, amivel foglalkozik: A vidéki színészet művészete és a színészek helyzete. Ki is tudná jobban meglátni a vidék színészeinek helyzetét és művészetüknek sokszor, igen sokszor a nagy sivárságát is? Mert minden szépen hangzó frázis ellenére is, amit mindenhol, ahol a színészet kulturtényezői voltáról zöngicsélnek, mégis csak silány produktum az, amit nyújtani tudnak, mert lélek nélkül, magasabb művészi célok és elmélyedések nélkül dolgoznak kontárul, sjlányul.

Ezt írja meg Faragó. És igaza van, el *kell* ismernünk, hogy igen, mert a tények beszélnek. Hisz a legjobb vidéki színpadnak elismert kolozsvári Nemzeti Színházból is éppen ez a komolyabb művészi törekvés hiányzik. És most itt nem gondolunk a hazugságaival megboldogult népszínmű mankóra-állítására, sem holmi középiskolai tanári műizlés nivóján tartott előadásokra, hanem valami olyan, ami nem türi meg a rikoitozó színészi ripacskodást és művészi készültséget és szeretetet nagyképtüsködő ágálást.

Keserű mandula lesz ez a könyv sokaknak, éppen azért, mert sok igazság és sok helyes dolog van benne.

De aki ezt meg merte írni, a keze a szívéen volt. A szeme jól látta meg a dolgokat, a súlyos és csontig menő hibákat és az esze helyén volt. S minden szavában, minden sorában ott van az a nagy szeretet, ami jogot adott neki megírni az igazat.

Nagy szeretet, a reformátorok elégedetlen, javító, rajongó szeretete csillog és bujkál minden sorában az »Impresszióim“-ban. Így csak az tudja szeretni mesterségét, aki már egyszer megundorodott tőle, de újra megszerette.

Olyan szétágazóan s annyi relációban foglalkozik a színészet

B Órát és ékszert legolcsóbban szerezhethet
Beér Jenőnél, Deák F.-u. 51. szám.

művészetével, a színpad munkásaival, hogy nem tudok mást mondani, csak : olvassátok el.

Olvassátok el, ti kollégák és ti közönség is a Faragó Ödön Impresszióit, azzal a szeretettel, amilyennel azt ő megírta.

És nem lesz haszontalan idő, amit foglalkozni fogtok vele.

Sok dolgot másképpen fogtok látni és talán sokat másképpen is fogtok *tenni*.

K. B.

Néhány szó a „Modern Könyvtár“-ról. Nem is gondolja az ember, hogy megjelenő néhány könyv és az, hogy milyen idegen nyelvű könyveket fordítunk le saját nyelvünkre — milyen nagy hatással lehetnek a közönség izlésének és ítélőképességének fejlődésére. Talán sok minden másképpen történt volna, ha már azelőtt lett volna a „Modern Könyvtár“-hoz hasonló vállalkozásunk, mely olcsón adja és minden egyoldalúság nélkül a közönség kezébe a modern külföldi irodalom legkülönbözőbb egyéniségeinek munkáit. Ibsen, Wedekind, Schnitzler, Hauptmann, Maeterlinck, Strindberg, Thomas Mann stb. kerülnek egymás mellé a legnagyobb változottságban.

Pedig a magyar közönség idegenkedése és meglepetése minden új irodalmi vagy bölcsészeti irány feltünésekor főleg talán abból magyarázható, hogy a magyar fordítói irodalom nem volt hű tükre a különböző külföldi irányoknak. Egyoldalú volt, egyes híres írók munkáiból különböző nem irodalmi okokból nem fordított le semmit és így elzárta a közönséget attól, hogy az új irodalmi irányzatok felett saját izlése szerint ítéljen. Pedig éppen a még csak külföldön divatozó vélemények és felfogások felett tudunk sokkal objektívebben itélni, mert e vélemények egyelőre még nem hatnak ki érdekeinkre, már pedig éppen az érdek az, mely elfogulttá tesz.

A fordítói irodalom tendenciózus egyoldalúságának következménye volt az, hogy magyar olvasók csak kizárólag egynéhány zsánr-beli írók munkáihoz jutottak hozzá és így egy-egy újabb egyéniség fellépésekor úgy kiáltottak fel, mint az az ember, ki csak fehér ember létezéséről hallott, egy szerecsen meglátásakor: „Hiszen ez nem is ember!“ — „Így nem lehet írni, ez nem irodalom!“ — ez volt a rendes vélemény nálunk új uton járó költők, írók első munkáiról. Ennek a meg nem értésnek pedig nem is a közönség, hanem éppen az volt az oka, amiről az előbb beszéltem.

A „Modern Könyvtár“, ha tovább is így folytatja munkáját, függetleníti majd a közönséget egyrészt a minden újat magasztaló, másrészt a minden modernet ab ovo visszautasító kritikusok vak-tában való követésétől. Megtanítja az olvasót arra, hogy szemét

Órát legolcsóbban javít

Beér Jenő, Deák F.-u. 51. sz.

különböző egyéniségekhez alkalmazza és különböző, eltérő árnyokban az értéket megtalálja.

Természetesen meg kell emlékezni arról az éppen ilyen fontos dologról, hogy e vállalkozás lehetővé teszi olcsó pénzen a modern magyar irodalom ismeretét és ez annál dicséretreméltóbb, ha tekintetbe vesszük azt, hogy még az olcsó könyvek hazájában, Németországban is, a modern írók műveit csak borsos áron szerezhethjük meg.

Szigethy László.

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK, FOLYÓÍRATOK stb.

(Egynémelyikre még visszatérünk.)

Így irtok Ti. *Karinthy* Frigyes „Így irtok Ti“ című könyvének most már a második kiadása jelent meg. Hogy az elmés, kedves, humoros könyv első kiadása néhány hét alatt elfogyott, ez mindenesetre a könyv sikerének és szerzője népszerűségének bizonyítéka. A könyv a Gömöri Jenő kitűnő népszerű vállalatában, a „Modern Könyvtár“-ban jelent meg és mindenütt kapható; ára 1 korona 20 fillér.

Kassai Munkás. A felsőmagyarországi szociáldemokrata párt politikai hetilapja. Szerkesztőség: Kassa, Kossuth Lajos-u. 23. Előfizetési ára egész évre 4 K, félévre 2 K. Egyes szám ára 8 fillér.

Magyar Építő Művészet. Szerkeszti Führer Miklós. X. évfolyam. Megjelenik minden hóban. Előfizetési ára egész évre 24 korona. Egyes füzet 3 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Váci-utca 56. szám.

Modern Könyvtár. 106—115. számig. *Ostwald*: A tudomány. Kelen Ferenc fordítása, *Gellért Oszkár*: Gyűjtemény Verseiből, *Karinthy Frigyes*: Így irtok ti. (Irodalmi karrikaturák, Major Henrik és Dezső Alajos rajzaival.) *Capus*: A nyilsebzette madár. (Színmű.) Adorján Andor fordítása. A *Modern Könyvtár* szerkesztősége: Budapest, VII. ker. Rákóczi-út 54. (Athanaeum.) Egyes szám ára 40 fillér, minden további szám ára azonban csak 20 fillérrel több.

Órát és ékszert szakszerűen javít

Beér Jenő, Deák F.-u. 51. sz.

Kivánatra egy levelezőlap meghívásra házhoz megyek

Baum Ignácz

angol szabóterme Kolozsvár, Wes-
selényi M.-u. 10. Telefonsz. 774.

Ertesítem a n. é. helybeli és vidéki kö-
zönséget, hogy a fent irt cím alatt dusan fel-
szerelt szövet raktárral egyetemben

férfi divat szabó termet

nyitottam, hol e szakba vágó mindenféle mun-
kát elvállalok, u. m. **saco, zsaket, smokíng**
és **vadász** öltönyöket a legegyszerűbbtől a
legszebb kivitelig. Kényelmes fizetési felté-
telek mellett is.

Sok évi tapasztalatom, valamint kis re-
zsím folytán lehetővé válik, hogy a legkénye-
sebb izlésnek is 15—20 százalékkal olcsóbban
állithatom elő másnál. Céлом elősmert mo-
dern szabás, valamint elsőrendű munka által
pontos kiszolgálás mellett állandó vevő kört
szerezni.

Amidőn a fentebbiek meggyőződésére a
mélyen tisztelt közönséget egy próbarende-
lésre kérve, magamat becses jóindulatába
ajánlva, mély tisztelettel

Baum Ignácz.

Lelkiismeretes kiszolgálás

Főzzünk gázzal,

mert a gázzali főzés a legtisztább,
a legkényelmesebb és aránylag a
leggazdaságosabb. Nyáron a kony-
hában tűrhetetlen meleg nincsen s
amellett bármely pillanatban tetszés
szerinti hőfok áll rendelkezésünkre.
A beszerzés kiadással nem jár, mert
ugy a vezetékeket, mint a szükséges
fűzőket, fűtőkemencéket és fűrdő-
kályhákat

bérbe adjuk.

A havonként fizetendő bérdíj
csekély összeg. Költségelőirányzat,
felvilágosítás díjmentes.

A gázgyár igazgatósága.

Telefonszám 41.

A 'THÁLIA'

kávéház

(a Hunyadi-téren, szemben a szin-
házzal)

Kolozsvár
legkellemesebb
szórakozóhelye.

Naponkint cigányzene.

Gyakori
katonazene hangverseny!!

ÚJ MAGYAR ÍRÓK ALMANACHJA.

Szerkesztik: HALMI JÓZSEF és
KÁLMÁN JÓZSEF.

Ára 1 korona. Megjelenik e hó fo-
lyamán. Előfizetést a „HALADÁS”
kiadóhivatala is elfogad.

Cégtáblákat

üvegre, vászonra és bádogle-
mezre modern kivitelben egy-
szerűtől a legdiszesebb kivitelig
készít igen jutányos árákért
BELLEVÁRY MIHÁLY cégfestő
Kossuth Lajos-u. 7. Telefon 982

Telefonszám 620.

Telefonszám 620.

Leitner Sándor

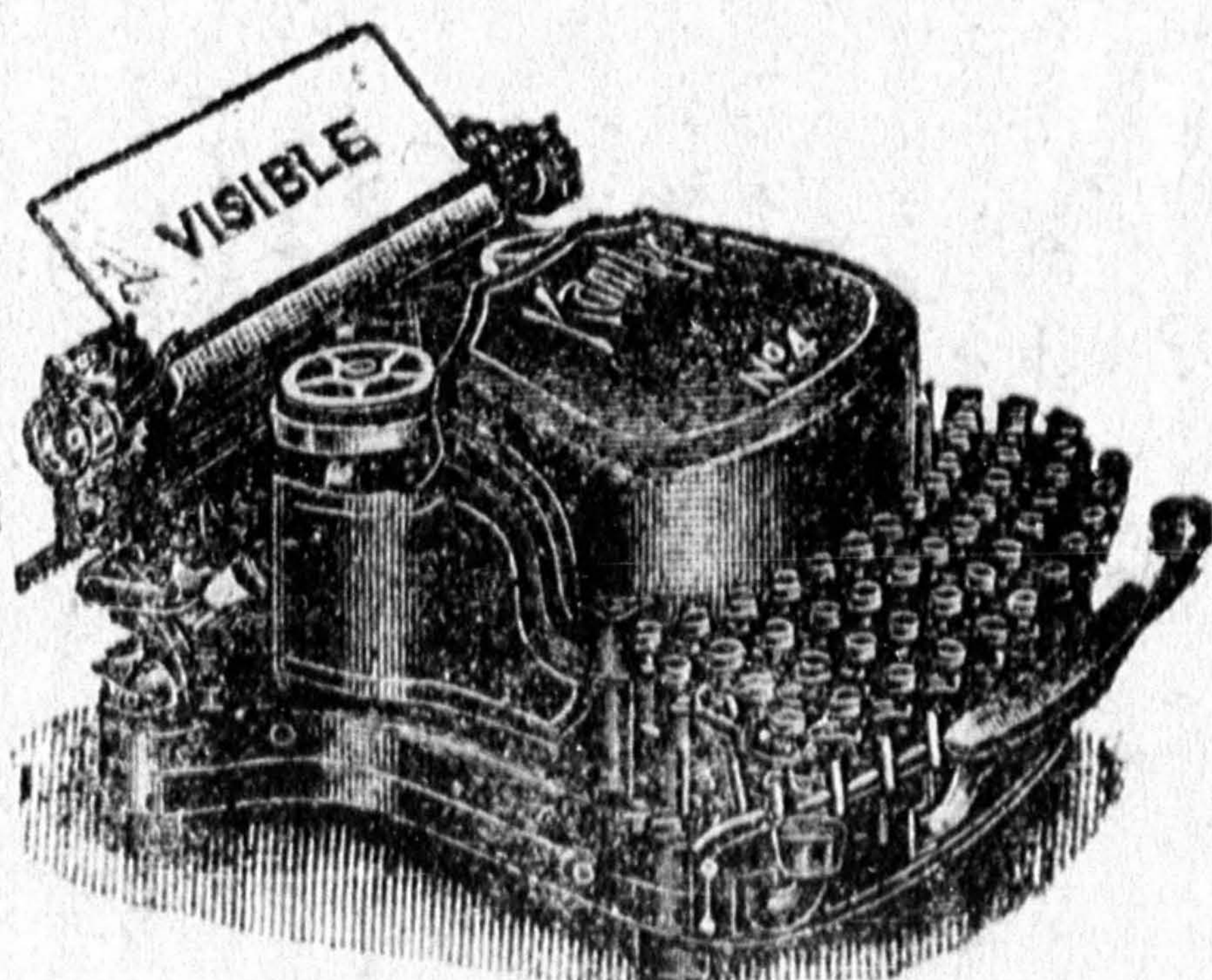
mechanikai és elektrotechnikai vállalata
Kolozsvár, Deák Ferenc-ucca 30. sz.

Nagy gramofon és lemezraktár.
Ujdonságok nagy választékban.

1 gramofon **10** dupla lemezzel K **50**

Nagy mechanikai műintézet

Író-,
varrógép és
kerékpárok

szakszerű
javítása.
Telefon 620.